

Razvijanje ekološke svijesti likovnim stvaralaštvom djece predškolske dobi

Varga, Nikolet

Undergraduate thesis / Završni rad

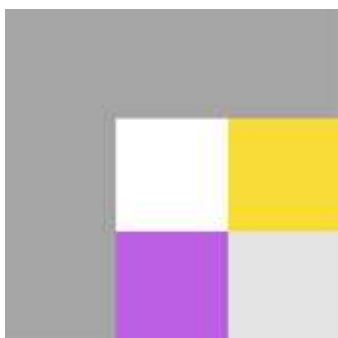
2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Education / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:141:795082>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-30**

Repository / Repozitorij:

[FOOZOS Repository - Repository of the Faculty of Education](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA
FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI

Nikolet Varga

Razvijanje ekološke svijesti kroz likovno stvaralaštvo djece predškolske dobi

Završni rad

Osijek, 2019.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI

Sveučilišni preddiplomski studij Ranoga i predškolskog odgoja i obrazovanja

Razvijanje ekološke svijesti kroz likovno stvaralaštvo djece predškolske dobi

Završni rad

Predmet: Ekološki odgoj u dječjem vrtiću

Mentor: prof. dr. sc. Irella Bogut

Sumentor: doc. dr. art. Marko Šošić

Student: Nikolet Varga

Matični broj: 447

Osijek

Srpanj, 2019.

SAŽETAK

U današnje se doba vrlo često susrećemo s mnogim ekološkim problemima koji su najčešće započeli od strane ljudi te njihovog neadekvatnog ponašanja prema prirodi. Kako djeca uče po modelu, odnosno sve što vide oponašaju tako će i djetetova ekološka svijest biti razvijena onoliko koliko je razvijena kod odrasle osobe koju vide. Djeca već u prvim godinama života istražuju okolinu pomoću svih svojih osjetila - sluhom, njuhom, okusom i dodirrom. Vrlo je važno već u najranijoj dobi djecu učiti kako se ponašati prema okolišu i svijetu oko sebe, kako bi adekvatno mogla primijeniti to i u kasnijem životu. Dječji vrtić je ustanova u kojem djeca istražuju, stječu nova iskustva i spoznaje. Osim roditelja, vrlo je važan i odgojitelj u djetetovom razvoju jer i on, kao i roditelj, predstavlja model kojeg djeca prate i kasnije oponašaju. Vrlo je važno da odgojitelji i roditelji uvažavaju i prihvaćaju osobnosti i sposobnosti drugih kako bi tako djelovali na odgoj i obrazovanje djeteta što je bitan preduvjet za društvenom brigom za razvoj ekološke svijesti djece, a kasnije i odraslih. Kako dijete raste i postaje zrelije tako su i njegove aktivnosti sve složenije. Aktivnosti u kojima se djeca mogu likovno izraziti uvelike mogu pomoći u cjelokupnom razvoju djeteta te je vrlo je važno da djeca neposredno dožive okoliš jer iz neposredne okoliša najbolje uče. Korištenjem recikliranog materijala na nove načine kod djece potičemo razvoj ekološke svijesti.

Ključne riječi: ekološka svijest, ekološki odgoj, likovno stvaralaštvo

SUMMARY

Today, we are facing a big number of ecological problems which are mostly developed by humans and their unreasonable behavior towards nature. As children always learn from a role model and they are trying to imitate whatever behavior they see, their ecological consciousness will be the same as the ecological consciousness of the adult person in their nearby. Children are already exploring their environment in the first couple of years of their existence, with all of their senses - hearing, sight, taste and by touch. It is very important, already in their earliest age, to teach them how to behave in the environment they are living in so that they know how to behave once they grow up. A kindergarten is an institution where kids can explore, acquire new experiences and knowledge. Beside children's parents, a very important role in children's education is also played by the educator, which is, just like parents are, a representative model that children are trying to imitate later in life. It is very important that parents and educators are respecting and accepting each other's abilities in order to affect on children's ecological awareness and social care, as in their childhood and later in their adulthood. As the child is growing up and becoming more mature, his activities are also becoming more complex. All the activities in which children are getting the possibility to artistically express themselves can really help in their overall development and it is important for them to get in touch with the nature because that is the best way for them to learn. By Teaching the children how to use recycled materials in some new ways we can stimulate the development of their ecological consciousness.

Key words: ecological consciousness, ecological education, artistic creation

Sadržaj

SAŽETAK.....	iv
SUMMARY	v
1. UVOD	1
2. RODITELJI I ODGOJITELJI TIJEKOM RAZVOJA EKOLOŠKE SVIJESTI	2
3. EKOLOŠKA SVIJEST	3
4. EKOLOŠKE AKTIVNOSTI.....	4
5. LIKOVNO STVARALAŠTVO	6
6. EKOLOŠKA SVIJEST KROZ LIKOVNO IZRAŽAVANJE	8
7. EKO-PRIČE	11
8. SLIKOVNICE ZA POTICAJ USVAJANJA EKOLOŠKIH	14
PONAŠANJA.....	14
9. ZAKLJUČAK	16
10. LITERATURA	17
11. PRILOZI.....	19

1. UVOD

„Ekologija (grč. oĩkos = kuća, dom + lógos – riječ, govor; engl. ecology; njem. Ökologie), je znanost o međusobnim ovisnostima i utjecajima živih organizama i njihova živog i neživog okoliša.” (Đikić i sur., 2001). Pojam ekologija je uveo Charles Darwin 1856. god. u svojoj knjizi „Porijeklo vrsta”. Ekologija je grana biologije, a zbog svojih specifičnih potreba ujedinjuje niz znanstvenih disciplina i njihovih metoda (Đikić i sur., 2001).

Svaki put kada uzmemo plastičnu vrećicu u trgovini mi štetno utječemo na našu životnu sredinu. Ljudi su svojim postupcima uništili cijeli ekosustav i nažalost svaki dan ga i dalje svjesno ili nesvjesno uništavaju. Ako se ljudsko ponašanje ne promijeni, mi ćemo se uvijek susretati s istim ili čak novim problemima u našoj svakodnevici. Vrlo je bitno utjecati na socijalno odgovorno ekološko ponašanje koje utječe na ekološko znanje i na uspješno rješavanje ekoloških problema.

Simmons (2010), prema Luhmann (1989) navodi kako ljudi ne mogu razgovarati s prirodom, nego jedino sami sa sobom. Pod time se misli da ljudi mogu utjecati na to kako će se odnositi prema okolišu te da uvijek prije nego što djeluju dobro razmisle. Osnovni i najvažniji cilj ekološkog odgoja treba biti usmjeren na širenje svijesti i spoznaja o trenutnom stanju okoliša na Zemlji te zaštita okoliša s naglaskom da je za očuvanje potrebno djelovanje svakog stanovnika planeta pa tako svoj doprinos može dati i predškolsko dijete ako je pravilno usmjereno (Risek, 2003).

Ekološki odgoj trebao bi biti sastavnica odgoja. Na razvoj boljega ponašanja prema okolišu može utjecati organiziran odgojno-obrazovni rad. Vrlo je važno naučiti djecu kako da se odnose prema okolišu koji ih okružuje. Ljudski opstanak ovisi o nama samima. U programskim sadržajima odgojno-obrazovnih ustanova javlja se sve više odgoj i obrazovanje za okoliš. To je vrlo složen problem i zahtijeva različite pristupe (Uzelac, 1996).

Prema Uzelac (1996) redovno se ukazuje i na opravdanost utjecaja drugih djelatnosti koje direktno ili indirektno utječu na obrazovanje djece u zaštiti okoliša, no još se ne može masovno primijeniti radi nedostatka adekvatno osposobljenih odgojitelja za takav odgoj. Postavlja se pitanje kako utemeljiti obrazovanje odgojitelja koji se u praksi odlučuju o edukacijskom djelovanju čiji postupci indirektno ili direktno utječu na stanje okoliša.

2. RODITELJI I ODGOJITELJI TIJEKOM RAZVOJA EKOLOŠKE SVIJESTI

„Obitelj i vrtić su dva temeljna sustava u kojem se dijete rane i predškolske dobi razvija i raste, zadovoljava svoje osnovne potrebe, stječe prve spoznaje o sebi i svijetu oko sebe, uči o komunikaciji i odnosima, suživotu, zajedništvu, toleranciji, razvija svoje potencijale i stječe spoznaje i vještine prijeko potrebne za čitav život.” (Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2014).

Obitelj i dječji vrtić osiguravaju optimalne uvjete za razvoj djeteta. U obrazovnim ustanovama djeca će steći razna znanja, no ona prva dolaze od kuće. Roditelji su ti koji djecu uče od najranije dobi te su to znanja koja ostaju trajna i teško ih je mijenjati. Važno je da roditelji budu dovoljno ekološki osviješteni kako bi te ekološki dobre navike prenijeli na dijete.

Obrazovanjem odgojitelja za okoliš mijenja se odgojno-obrazovni sustav. Razlozi obrazovanja odgojitelja su višestruki. Razvoj različitih spoznaja dovodi do toga da ta znanja mogu kasnije praktično primijeniti u uvjetima struke ili ustanovama u kojima rade. Edukacijski rad u dječjih vrtićima postaje sve složeniji te se radi o poticajima usvajanja novog stila ponašanja. (Uzelac, 1996).

„U vrtiću dijete stječe znanje aktivno, oslanjajući se na svoj urođeni istraživački i otkrivački potencijal. Ono se razvija u poticajnome socijalnom i fizičkom okruženju vrtića, u interakciji s materijalima i drugom djecom te uz neizravnu potporu odgojitelja. U ranoj i predškolskoj dobi posebno je važno djetetu osigurati radost otkrivanja i učenja koje se najviše oslanja na igru i druge djetetu zanimljive aktivnosti.” (Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje 2014, 19).

Na razvoj kompetencije djeteta odgojitelji mogu utjecati svojom kompetencijom, ali i razvijenom osjetljivošću prema djetetu. (Lipovac, Sakač, Janković, Raičević, 2017 prema Sakač i sur., 2012).

U radu odgojitelja s djecom odgojitelji bude kod djece ljubav prema prirodi što će se kasnije odraziti na ekološku svijest djeteta. Tako postaje uspješan organizator i nositelj uspješnog ekološkog programa što će od djece razviti dodatnu motivaciju za rad. Kako bi odgojitelj osmislio dobar ekološki program on za to mora biti kompetentan što znači da će imati psihološka i metodička saznanja. (Lipovac i sur., 2017)

3. EKOLOŠKA SVIJEST

Lipovac i sur. (2017) prema Klemenović i Marić Jurišin (2012) navode kako osobito mjesto zauzima tzv. „zeleni kurikulum” u okviru kurikula usmjerenih na dijete te kako je cilj „ozelenjenog” kurikula razvitak ekološke svijesti što podrazumijeva da sudjeluje u različitim aktivnostima te da stekne vrijednosti i znanja. Pozitivni emocionalni doživljaji i spoznaje utječu na razvoj ekološke osjetljivosti kod djece (Smojver, 2000).

Ekološka svijest je vrlo širok pojam, no ono što je najvažnije za njen razvoj je ljubav prema prirodi. Njen razvoj započinje se od malih nogu kako bi prerastao u naviku i trajao cijeloga života. Razvoj ekološke svijesti treba započeti već u najranijoj dobi. Vrlo je važno ne samo naučiti djecu teoriju ekološke svijesti već i primjenu u životu.

„Ekološka svijest, kao dio društvene svijesti, povijesna je i dinamična kategorija, određena povijesnim stanjem i stupnjem razvitka društva. Javlja se istodobno s industrijskim razvitkom, s težnjom usklađivanja industrijskog razvitka s mogućnostima okoliša” (Črnjar, 2002).

Prvi i najsnažniji utjecaji na dijete dolaze od roditelja te okoline koja ga okružuje. Ako polazimo od toga da djeca predškolske dobi najučinkovitije usvajaju znanja, poželjno je da svaki odgojitelj provodi ekološki program kako bi kod djece razvijao ekološku svijest. Kako je odgojitelj taj koji ima utjecaja na oblikovanje i razvoj svijesti kod djece trebao bi biti i ekološki obučan, odnosno imati ekološke kompetencije. Vrlo je važno djecu učiti u najranijim danima kada najbrže usvajaju nova znanja jer je tada oblikovanje socijalno-emocionalnog razvoja najlakše, ali i razvoj ljubavi prema prirodi. (Lipovac i sur., 2017, 139)

4. EKOLOŠKE AKTIVNOSTI

„Pojam ekološke aktivnosti edukacijske znanosti upotrebljavaju s ciljem pojašnjenja problema ekološke etike, ekološke osjetljivosti i svijesti, odnosno ekološke kulture. Riječ je o konkretnom sadržaju ukupnih odgojno- obrazovnih nastojanja kojima se kod djece i odraslih razvija ekološka osjetljivost i ekološka svijest.” (Uzelac i Starčević, 1999, 7)

Dijete predškolske dobi uključeno je u različite ekološke aktivnosti. Igra ima vodeću ulogu kao svojevrsni posrednik u odgoju i obrazovanju. To je preduvjet, ali ne i jamstvo da je takvo dijete i ekološki osviješteno jer je put za to odgoj i obrazovanje.

Odgojno-obrazovne ustanove poput dječjih vrtića imaju presudnu ulogu za proces odgajanja osviještenog pojedinca što je ujedno i dugotrajni proces. Odgojno-obrazovni proces ne jamči da će se djeca nakon završetka vrtića ekološki ponašati. (Uzelac i Starčević, 1999, 9)

„Odgoj i obrazovanje držimo najpogodnijim putem u razvoju ekološke osjetljivosti djece. Zato što odgoj i obrazovanje u svakoj prilici potiču dječju aktivnost, samostalnost, suradnju i slobodu u iznošenju osobnih ekoloških viđenja i uvjerenja, omogućava susret s različitim ekološkim ponašanjem i mišljenjem, razvija ekološku kritičnost i stvaralaštvo. Tako se odgaja pojedinac koji će se zalagati za okoliš, osobito kada će to biti nužno.” (Uzelac i Starčević, 1999, 10)

4.1. Podjela ekoloških aktivnosti

Američki autori Lane i Rossow (1993, prema Uzelac i Starčević, 1999), koji se smatraju zaslužnima za uvođenje ekoloških aktivnosti u osnovne škole, definirali su nove dimenzije učenja o okolišu. To su učenja koja ohrabruju učenike u primjeni znanja i vještina koje stječu u različitim situacijama. Prema tim oznakama učenja kvaliteta odgoja i obrazovanja za okoliš podrazumijeva:

1. Razvijanje osjećaja i svijesti prema okolišu
2. Povećanje znanja o ekološkim problemima
3. Njegovanje pozitivnih stavova prema okolišu
4. Razvijanje ekoloških vještina
5. Stvaranje prilika za aktivno sudjelovanje i rješavanje problema okoliša

„Napominjući da postoji terminološka neusuglašenost u predstavljanju ekoloških aktivnosti, ovi ih autori dijele u pet kategorija:

1. Aktivnosti koje veličaju okoliš ili podučavanju o okolišu
2. Aktivnosti kojima se istražuju problemi okoliša
3. Konstrukcijske aktivnosti
4. Aktivnosti uljepšavanja okoliša
5. Praktične aktivnosti u okolišu

Osim toga, aktivnosti koje se mogu organizirati pri značajnijim datumima o okolišu ili događaju u okolišu autori navode sljedeće aktivnosti:

1. Aktivnosti uz Dane okoliša
2. Igre uz Dane okoliša
3. Umjetničke programe o okolišu
4. Sajmove o problemima okoliša
5. Radionice o problemima okoliša
6. Izlete, ekskurzije u prirodi/okoliš” (Lane i Rossow, prema Uzelac i Starčević, 1999, 12).

5. LIKOVNO STVARALAŠTVO

„U nastavi likovne kulture moguće je ostvariti estetsku razinu pristupa okolišu: intenzivnije zapažati bogatstva i raznolikosti okoliša, njihove veze i odnose.” (Uzelac i Starčević, 1999)

Postoje razna gledišta o tome zašto se dijete voli likovno izražavati. S jedne strane govori se kako je to urođena sklonost za igru, a s druge da se dijete izražava kako bi zadovoljilo unutarnju potrebu za izražavanjem. Dijete se likovno izražava kako bi prikazalo ono što ga zanima, a oduševljava ga i materijal kojim radi te percepcija i pokreti. U početku likovnog izražavanja želja za spoznavanjem nije svjesna, ali vrlo brzo postaje (Grgurić i Jakubin 1996).

Za vrijeme likovno procesa impresionira nas nekoliko stvari kod djece:

- Djeca otvoreno govore o svojoj likovnoj aktivnosti
- Neku djecu više zanima likovno izražavanje te užitak s taktilnim osjetima s bojom, glinom itd., a neku djecu vizualni aspect
- Za neku djecu najvažniji je simbol (kuća ili majka)
- Akt likovnog izražavanja događaj je za sebe jer je dijete angažirano procesom, a ne pravljenjem prepoznatljivih produkata
- Likovni govor se kroz likovno djelo zbiva i traje u prezentu (Grgurić i Jakubin 1996, 27).

„Tijekom stvaralačkog rada dijete slobodno odlučuje o izboru motiva, tehnika rada, likovnog rješenja te razvija kritičnost prema sebi i drugima, ali i potreban stupanj tolerancije.” (Herceg, Rončević, Karlavaris, 2010.)

Zadovoljstvo odraslih je zapravo odraz djetinjstva. Prvi doživljaji su najvažniji i prate čovjeka tijekom cijeloga života. U djetinjstvu se akumulira mnoštvo spoznaja, a ako je dijete spriječeno da otkriva sve ljepote, da se likovno izražava i manipulira materijalima iz neposredne okoline, ono tada postaje nesretno i to ga prati cijeli život. Vrlo je važno osigurati djetetu da se samostalno i spontano izražava (Grgurić i Jakubin 1996, 28).

5.1. Kreativnost djece

„Dječja likovna kreativnost svojom iskrenošću i neposrednošću na određeni je način izvor primarnih informacija o čitavome svijetu, s dominantnom ulogom kreativnoga jezika u likovnom izrazu.” (Brešan, 2008)

U današnje vrijeme poznat je značaj dječjih crteža ili slika te se jednim od načina na koji se dijete samostalno izražava smatra likovni izraz djeteta. Na jedinstven i osobni pristup djeca se izražavaju, rješavaju likovne problem te daju nove vizualne forme idejama i promatranjima. Djetinjstvo je vrijeme kada dijete sve primjećuje i upija te uči nove vještine koje su mu zabavne. Svako dijete se razvija i napreduje te u tom rastu otkriva svijet oko sebe snagama koje možemo nazvati kreativnima. Dječji likovni izraz je zapravo njihova komunikacija sa svijetom koji ih okružuje (Brešan, 2008, 9).

Djeca u likovnim radovima izražavaju vlastiti stil. Dječji rad prati razvoj motoričkih sposobnosti, emocionalni razvoj te psihosocijalni razvoj pojedinca (Brešan, 2012).

6. EKOLOŠKA SVIJEST KROZ LIKOVNO IZRAŽAVANJE

Mnogi pri pomisli na ekologiju pomisle na neka loša predviđanja za naš planet, no velik broj umjetnika, dizajnera te arhitekata rade na „zelenim projektima” koji možda nmogu doprinijeti ili pozitivno djelovati na okolinu, a ukupni rezultat njihovih nastajanja postaje opipljiv te raste svakim kreativnim i održivim dizajnom ili projektom. Mnogi umjetnici za izradu svojih djela koriste reciklirani otpad. Pomoću korištenja recikliranog materijala za izradu dječjih radova djecu možemo osvijestiti o ulozi otpada, ali i kako jednostavne reciklirane materijale mogu iskoristiti za nešto sasvim drugačije. Odgojitelji bi trebali poticati i motivirati djecu na likovno izražavanje različitim adaptiranim materijalom kako bi kod djece potaknuli ekološku svijest. Sudjelovanjem djece u raznim ekološkim akcijama koje će osmisliti odgojitelji djeca mogu stvarati nove materijale. Sakupljanjem adaptiranog pribora I adaptiranih materijala djecu možemo naučiti da za likovno stvaralaštvo uvodimo nove materijale koji su nekada bili „odbačeni” te tako tim likovnim sadržajima razvijati kod djece ekološku svijest. „To nam kao imperativ sadašnjosti nameću svakodnevni ekološki problemi za sigurniju i ljepšu budućnost.” (Cindrić, 2000)

Arhitektura i dizajn pretpostavljaju kreativan izbor otpadnih materijala koji se oblikuju kao simbolička improvizacija.

Zbog toga su najpovoljniji meki materijali, ali i oni materijali koji se mogu sastavljati ljepilom poput kartona, ali i drugih otpadnih materijala (Herceg i sur., 2010).

Ekološke aktivnosti razvrstavaju se u sljedeće kategorije:

1. Ekološke igre
2. Ekološke aktivnosti
3. Ekološke priče (Uzelac i Starčević, 1999).

6.1. Uloga otpadnog materijala u kreativnom mediju

Otpadni materijal kojega ljudi svakodnevno imaju može se iskoristiti u dječjoj igri i likovnom stvaranju. Stvaranje s pedagoški neoblikovanim materijalima potiče se dječji razvoj. Koristeći takve materijale se reciklira, a ujedno se uči i djecu reciklirati, a takav nas materijal ne košta ništa. Reciklirani materijali djeci su dobar primjer da mijenjaju svijet u kojem žive na bolje. Otpadni materijal može se upotrijebiti na različite kreativne načine. Takvi projekti su važni za stvaranje ekološke svijesti te ako se od otpada može napraviti nešto novo, a da se pri tome očuva planet. Kada djeca koriste reciklirane materijale oni zapravo koriste materijale koji su bili odbačeni kao smeće, a njima se može obogatiti dječji svijet. Mali „znanstvenici” okupljaju se oko recikliranog materijala te kombiniraju i stvaraju (Ivana Pandurić odg.).

6.2. Aktivnosti recikliranim materijalom

Varijacije aktivnosti: Nakon napravljenog otiska treba istražiti moguće asocijacije dobivenog crteža/otiska predmeta na listu u odnosu na neki drugi motiv ili predmet, pa nekom od istih ili ponuđenih likovnih tehnika dijete može nastaviti s radom crteža u tom pravcu, dobivajući pritom potpuno novu sliku.

Varijacije aktivnosti: Otisak se može dobiti i slobodnim crtanjem djeteta po različitim podlogama koje se sporo suše, kao npr. na staklenoj tegli, boci, plastičnoj ili aluminijskoj foliji itd., tako što se preko nacrtanog blago pritisne bijeli papir na kome će ostati otisak. Moguće je i ovakve valjkaste oslikane predmete pustiti da se otkotrljaju po većoj papirnoj podlozi kako bi u pokretu ostavile otisak.

Preporuka: Za otiskivanje je najbolje da boja bude razmućena u srednjoj gustoći (poput jogurta), a boja i spužva natopljen bojom za slikanje ili otiskivanje se može odlagati u plastičnoj kutiji za kremu koja se zatvara i tako se sprječava njeno brzo sušenje” (Maslovarić i sur., 2016).

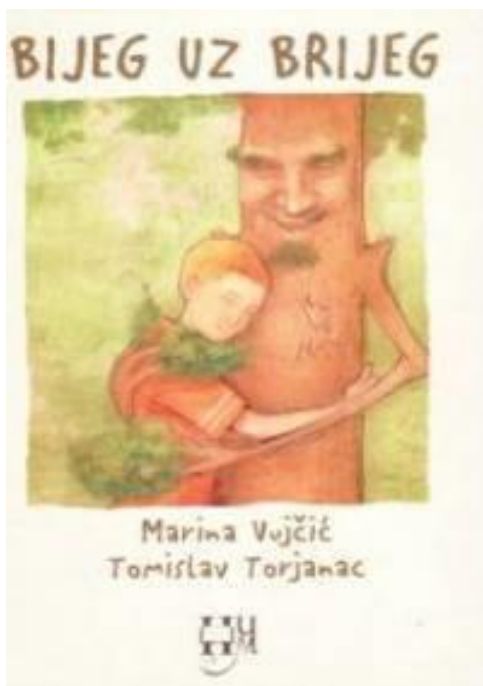

Slika 1. Dijete u ekološko-likovnoj aktivnost

7. EKO-PRIČE

7.1. Bijeg uz brijeg

„Snažna i dirljiva eko-priča u kojoj se upozorava na neodgovornost društva spram okoliša i prirode. Jedini koji iskreno suosjećaju s prirodom su djeca, ali ipak zbog neodgovornosti ljudi i nezdravog života u gradu dolazi do pobune i organiziranog bijega biljaka što ga predvodi stari Hrast Lužnjak. Knjiga je podijeljena u 7 poglavlja čiji naslovi već dočaravaju dramatsku snagu ove knjige: U carstvu snova, Nemir u parku, Bijeg, Pomutnja u gradu, Susret na brijegu, Pokajanje, Pomirenje. Kao i autorica teksta Marina Vujić – isto tako emotivno suosjeća s prirodom i autor ilustracija Tomislav Torjanac - svjestan velikog ekološkog problema današnjice.” (Marina Vujić)

Slika 2. Eko priča – Bijeg uz Brijeg

7.2. Priče iz bakina dvorišta

„Devet raznolikih i poučnih 'priča iz bakina dvorišta', ali više od devet poruka kako za djecu tako i za odrasle. U današnje vrijeme računala i virtualne stvarnosti prava stvarnost nam izmiče; odnosi i ono malo vrijednosti i topline što je čini mogućom i podnošljivom.” (Branka Zeljković – Smrzlić)

„Svaka od priča iz bakina dvorišta zaseban je svijet s uvijek novom porukom. Likovi koji u njima žive potječu iz ne tako davnih vremena, i svaki put nas podsjećaju na nekog nama bliskog i dragog prijatelja, a ponekad odjekuju u našim vlastitim strepnjama. Nit koja ih povezuje čas je krhka poput cvjetnih latica, čas snažna poput prijateljeva osmijeha. Bilo da je riječ o oblaku ili o djevojci, u središtu pozornosti je odrastanje. Ove male skice iz života zapravo govore o djetinjstvu koje je lijepo, bezbrižno i nestašno, ali je ponekad i uplašeno, nezadovoljno i razočarano. Bez imalo uljepšavanja stvarnosti autorica nas iz priče u priču vodi kroz dvorište sazrijevanja. Dijete će ove priče doživjeti s puno ljubavi koja ga neće 'zarobiti' već će ga svojom topline 'osloboditi'. Tako će na mjestu gdje su nekada stajali strah, sebičnost i nesmotrenost, uskoro početi rasti smjelost, brižnost i veselje.” (Tatjana Kotarski)

Slika 3. Eko priča – Priče iz bakina dvorišta

7.3. Priča o jabukama

„Ovo je još jedna knjiga za djecu na temu zaštite zdravog načina života i ekostandarda. Priča o jabukama u prvom planu zorno pokazuje razliku između lijepih crvenih, kemijski zaštićenih jabuka i malih, neuglednih, naboranih, neprivlačnih i točkastih jabuka. Na kraju priče djeca se upoznaju i s različitim sortama jabuka koje uspijevaju u našim krajevima. U knjizi je istodobno snažno naglašen kontrast između skućenog vidokruga i otuđenja od prirode u gradu i apsolutne slobode života na selu. Autori likovnim i literarnim slikama plastično upozoravaju na vizualne zamke koje vladaju svijetom i upućuju djecu na suštinsku ljepotu i doticaj sa zemljom i njenim plodovima.” (Marijan Sinković)

Slika 4. Eko priča – Priča o jabukama

8. SLIKOVNICE ZA POTICAJ USVAJANJA EKOLOŠKIH PONAŠANJA

8.1. Rođendan bez smeća

„Rođendan bez smeća, je prva od tri knjige u ciklusu na temu smanjivanja, iskorištavanja i termičke obrade otpadnog materijala. Vrlo domišljatim ilustracijama i zgodama na Kikovu rođendanu djeca se uče kako treba razvrstavati, odlagati i koristiti otpad s kojim muku muče sva kućanstva i gradska čistoća. Razvrstavanje viška materijala kroz igru postalo je dio veseloga rođendana. Tu su i dijalozi djece sa susjedom Vladom koji ima mnogo iskustva u sličnim poslovima i on dobro znade kako se razvrstava otpad počevši od omotnog papira do starih baterija. Tekst knjige je, dakle, pored svoje lagane čitljivosti i dinamičnosti, vrlo edukativan i primjenjiv u svim životnim prigodama, a isto tako knjiga je vrlo vješto i duhovito ilustrirana radovima akademske slikarice Ide Mati” (Božo Markota, 2006)

Slika 5. Slikovnica – Rođendan bez smeća

8.2. Potražimo blago

„Knjiga Potražimo blago u otpadu obuhvaća drugu razinu upoznavanja s otpadom, točnije s njegovim iskorištavanjem. Premda je ona svojevrsni nastavak slikovnice Rođendan bez smeća ova knjiga ima svoju cjelovitu priču – tekstualnu i likovnu zaokruženost i dinamiku. Autor slikovnice glavnu ulogu pripovjedača temeljnih znanja o čuvanju okoliša, o otpadu, o otkrićima blaga u otpadu, daje djetetu. Dijalog na temu otpada, iskorištavanja otpada, odvija se na relaciji dijete – majka. U ovom slučaju roditelj je u ulozi učenika, a djeca, kada su u ulozi učitelja lakše usvajaju odgovorna ponašanja i razvijaju kreativnost. Kroz laku čitljivost slikovnice, tekstualnu i likovnu jasnoću, djeca se bez opterećenja uče pozitivnom i racionalnom pristupu zaštiti okoliša i iskorištavanja otpada.

To je svakako korak prema mudrosti:

SVAKO OČUVANO STABLO NAGRAĐUJE NAS OSMIJEHOM I ČISTIM ZRAKOM.

Pravilnim odvajanjem i iskorištavanjem otpada sve postaje nekako ljepše:

ŠUME, PARKOVI, ULICE I ČITAV OKOLIŠ.

Dovoljno je učiniti tako malo pa da korist bude višestruka:

OD OTPADA NE SMIJEMO RADITI SMEĆE.” (Božo Markota, 2006)

Slika 6. Eko slikovnica – Potražimo blago u otpadu

9. ZAKLJUČAK

Zbog mnogih ekoloških problema suvremenoga svijeta, ekološka osviještenost predstavlja prioritet u odgojno-obrazovnom radu. Tek kada počnemo razumijevati svijet koji nas okružuje tada ćemo shvatiti i da su naše aktivnosti prema prirodi ono što je važno da bi nam život, ali i ne samo nama već i budućim generacijama bio ljepši. Najprije trebamo krenuti od sebe kako bismo očuvali naš planet te omogućili svima zdrav i sretan život. Osim promjena u svijesti ljudi o ekološkim problemima, potreban je i razvoj ekološke svijesti. Sve ove vrijednosti moguće je, ali potrebno usaditi u nove generacije osvještavanjem o problemima s kojima se susreću. Djeca u najranijoj dobi vrlo lako mogu usvojiti brojna znanja i spoznaje, što bi nam trebalo predstavljati motivaciju da ih usmjeravamo na pravi put, ali i da ih učimo pravim vrijednostima. Za zdrav život bitan je i razvoj osviještenosti. Taj razvoj najprije započinje odgojem od kuće, a zatim u odgojno-obrazovnim ustanovama čiji razvoj potiču odgojitelji. Sudjelovanjem u različitim ekološkim akcijama djecu potičemo da se različitim adaptiranim materijalima likovno izraze te da koriste jednostavne materijale na zanimljive načine. Time ostvarujemo estetsku razinu pristupa okolišu. Djeca slobodno odlučuju o izboru materijala s kojim će raditi. Važno je različitim ekološkim aktivnostima te ekološkim pričama djecu poticati da svakodnevno razmišljaju o tome što čine za vlastiti planet jer on može bez nas, ali mi ne možemo bez njega.

10. LITERATURA

1. Brešan, D., (2008) Dječja likovna kreativnost. Zagreb: Profil.
2. Brešan, D., (2012) Komunikacija i zaštita dječjih likovnih radova u školi. Osijek: Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku, Učiteljski fakultet u Osijeku.
3. Cindrić, A. (2000.) Ekološka promišljanja u likovnim aktivnostima predškolske dobi. U: Božić, Ž. i Uzelac, V. Ekologija – korak bliže djetetu, Zbornik radova stručno znanstvenog skupa. Rijeka: Adamić
4. Črnjar, M. (2002.) Ekonomika i politika zaštite okoliša. Rijeka: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci i Glosa.
5. Đikić D. i sur. (2001.) Ekološki leksikon. Zagreb: Barbat.
6. Grgurić, N. i Jakubin, M., (1996) Vizualno – likovni odgoj i obrazovanje. Zagreb: EDUCA
7. Herceg, L.; Rončević, A; Karlavaris, B. (2010.) Metodika likovne kulture djece rane i predškolske dobi. Zagreb: Alfa
8. Lipovac, V., Sakač, M.D., Janković, A. i Raičević, J. (2017). Didaktičko metodički pristup razvitku ekološke svijesti djece u pripremnom predškolskom kurikulumu.
9. Maslovarić i sur., (2016.) Zbirka igara i aktivnosti. Dostupno na web stranici: <https://www.issa.nl/sites/default/files/u290/Compendium%20of%20Games%20and%20Activities%20for%20Children%20compressed.pdf>(28.6.2019.)
10. Markota i sur. Knjige za djecu. Dostupno na web stranici: http://www.humnaklada.hr/knjige_za_djecu_eko.html# (1.7.2019.)
11. Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014). Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. Dostupno na web stranici: <https://www.azoo.hr/images/strucni2015/Nacionalni-kurikulum-za-rani-i-predskolski-odgoj-i-obrazovanje.pdf>(28.6.2019.)
12. Pandurić, I. Uloga otpadnog materijala. Dostupno na web stranici: <https://www.vrticsn.hr/projekt-eko-skola/uloga-otpadnog-materijala/> (28.6.2019.)
13. Risek, S. (2003). Ekologija i projekti u radu s predškolskom djecom. U Babić, N., i Irović, S. (Ur.), Dijete i djetinjstvo (328-335). Osijek: Visoka učiteljska škola, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
14. Simmons, I. G. (2010.) Globalna povijest okoliša. Zagreb: Disput d.o.o. za izdavačku djelatnost

15. Smojver, V. (2000.) O programu iz područja ekologije u našem vrtiću, Ekologija – korak bliže djetetu. Rijeka: Adamić
16. Socijalna ekologija 26 (3), 137-150. <https://doi.org/10.17234/SocEkol.26.3.4> (28.6.2019.)
17. Uzelac, V. (1996). Okoliš – obrazovanje – odgajatelji/učitelji. Zagreb: Hrvatski pedagoško-književni zbor
18. Uzelac, V. i Starčević, I. (1999). Djeca i okoliš. Rijeka: Adamić

11. PRILOZI

- Slika 1: Dijete u ekološko-likovnoj aktivnosti, preuzeto s
<https://www.cvrca.vt.hr/otisak-bojom/782/> , 1. srpnja 2019.....10
- Slika 2: Eko priča – Bijeg uz Brijeg, preuzeto s
<https://www.goodreads.com/book/show/22025495-bijeg-uz-brijeg> , 1. srpnja 2019.....11
- Slika 3: Eko priča – Priče iz bakina dvorišta, preuzeto s
<https://www.abrakadabra.com/Katalog-Knjige-Djecje-knjige/Price-Iz-Bakina-Dvorista,-Ankica-Blazinovic-Kljajo/p/I008XD2> , 1. srpnja 2019.....12
- Slika 4: Eko priča – Priča o jabukama, preuzeto s
<http://www.kupiknjigu.com/p/prica-o-jabukama/467/> , 1. srpnja 2019.....13
- Slika 5: Slikovnica – Rođendan bez smeća, preuzeto s
<http://www.kupiknjigu.com/p/roendan-bez-smeca/464/> , 1. srpnja 2019.....14
- Slika 6: Eko slikovnica-Potražimo blago u otpadu, preuzeto s
<https://www.ognjiste.hr/proizvod/bozo-markota-i-ida-mati-potra-imo-bлаго-u-otpadu/>,
1. srpnja 2019.....15